

VNS 5/2010 vp

**Valtioneuvoston selonteko Suomen osallistumisesta EU:n
sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon EUNAVFOR
Atalantaan**

Valtioneuvosto antaa eduskunnalle sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) 3 §:n 1 momentin mukaisen selonteon. Selonteko käsittelee Suomen osallistumista aluksella EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon EUNAVFOR Atalantaan Somalian rannikolla ja sen läheisillä merialueilla.

EUNAVFOR Atalanta-operaatio

Euroopan unionin ensimmäinen merellinen kriisinhallintaoperaatio EUNAVFOR Atalanta perustettiin 10.11.2008 yhteisellä toiminnalla (2008/851/YUTP), jota on muutettu neuvoston päätöksillä (2009/907/YUTP ja 2010/437/YUTP). Atalantan toimivaltuudet perustuvat YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmiin 1814, 1816, 1838, 1846 ja 1851 vuodelta 2008 ja 1897 vuodelta 2009, joissa turvallisuusneuvosto pyytää valtioilta ja alueellisilta järjestöiltä tukea Somaliaan lähetetyn humanitaarisen avun kuljettamiseen ja perille toimittamiseen sekä YK:n valtuuttamiin toimiin alusten suojelemiseksi.

Atalanta-operaation tehtävänä on Maailman elintarvikeohjelman WFP:n alusten suojeleminen niiden toimittaessa elintarvikeapua Somaliaan, Somalian rannikkovesillä ja läheisillä merialueilla liikkuvien alusten suojeleminen ja merirosvouden ja aseellisten ryöstöjen ennalta ehkäiseminen ja torjunta.

Lisäksi Atalanta-operaatio suojaa YK:n pääsihteerin pyynnöstä tarvittaessa Afrikan unionin AMISOM-operaation kuljetuksia. Operaatio pyrkii varmistamaan partioinnillaan turvallisia laivaliikennereittejä Adeninlahdella ja Intian valtamerellä ja se saattaa aluksia mahdollisuuksiensa mukaan. Atalanta-operaation läsnäololla on myös pelotevaikutus. Operaatio toteutetaan pinta-alusten partioinnilla sekä niitä tukevilla meritiedustelukoneiden valvontalennoilla. Atalantassa on kerrallaan noin 6-10 alusta.

Operaatio on osa mittavia kansainvälisen yhteisön toimia, joiden tavoitteena on merirosvouden ja rikollisuuden vähentäminen sekä vakauden lisääminen eräällä maailman vilkkaimmin liikennöidyllä merialueella. Kestävä ratkaisu edellyttää vakauden ja oikeusvaltiokehityksen edistymistä Somaliassa.

Atalanta-operaatio on onnistunut hyvin päätehtävässään humanitaaristen kuljetusten suojaamisessa. Operaatio on mahdollisuuksiensa mukaan suojannut ja saattanut myös muuta laivaliikennettä ottaen huomioon erittäin laajan operaatioalueen. Merirosvojen pidättäminen ei ole operaation päätehtävä eikä yksin tällä voida mitata sen tuloksellisuutta.

Atalanta-operaatioon ovat osallistuneet aluksilla Alankomaat, Kreikka, Iso-Britannia, Ranska, Saksa, Espanja, Italia, Belgia, Ruotsi ja EU:n ulkopuolisista maista Norja. Lisäksi ilmavalvontakoneita ovat antaneet operaation käyttöön Espanja, Ranska, Luxemburg, Portugal ja Ruotsi. Ruotsi lähetti toukokuussa 2009 alueelle kaksi alusta ja säiliöaluksen neljäksi kuukaudeksi. Ruotsi myös toimi operaation johtovaltiona kesällä 2010, jolloin sillä oli alueella yksi pinta-alus sekä meritiedustelukone. Tällä hetkellä johtovaltiorooli on Ranskalla. EU:n ulkoasiainneuvosto päätti 14.6.2010 Atalanta-operaation toimikauden pidentämisestä joulukuuhun 2012 saakka.

Atalanta-operaatio toimii yhteistyössä alueella olevien eri toimijoiden kesken ja erityisesti Naton kanssa. Nato aloitti elokuussa 2009 uuden merirosvouden vastaisen Ocean Shield-operaation alueella. Atalanta-operaatio on tehnyt yhteistyötä myös Yhdysvaltain johtaman monikansallisen merivoimaosaston CTF-151:n kanssa sekä muiden aluksia alueelle lähettäneiden yksittäisten maiden kanssa, joita ovat mm. Venäjä, Kiina, Intia, Japani ja Malesia. EU on lisäksi sopinut Atalanta-operaation yleisluonteisista yhteistyöjärjestelyistä mm. Saudi-Arabian, Intian ja Egyptin kanssa.

Merirosvouden taustalla on köyhyys ja toimivan keskushallinnon puuttuminen. Saamiensa lunnasrahojen avulla merirosvot ovat pystyneet hankkimaan yhä parempaa kalustoa ja he ovat ulottaneet hyökkäyksiään yhä kauemmaksi Intian valtamerelle. Vuosittain kaappausyrityksiä on noin 100, joista tällä hetkellä arviolta kolmannes johtaa kaappaukseen. Merirosvoilla oli kesän 2010 lopussa kaapattuna 16 alusta ja panttivankeja yli 300.

Somalian tilanne

Somalian valtiollinen hajoaminen alkoi vuonna 1991 eikä sisällissotaa käyvässä Somaliassa ole ollut toimivaa keskushallintoa lähes kahteen vuosikymmeneen. Kriisi on muodostunut viime vuosina entistä globaalimmaksi al-Qaida -yhteyksien sekä merirosvouden takia.

Somalian eteläosaa hallitsee ankaran islamilaisen lain tulkintaa ajava Al-Qaidan tukema Al-Shabaab-liike. Tilanne Somalian keskiosassa sijaitsevassa Puntmaassa ja pohjoisessa sijaitsevassa Somalimaassa on rauhallisempi kuin Somalian eteläosassa. Vuonna 2005 maahan nimetyllä ja kansainvälisen yhteisön tukemalla väliaikaishallituksella on hallussaan vain pieni osa Mogadishusta. Al-Shabaab -liike pitää hallussaan suurinta osaa etelä- ja keski-Somaliasta. Väliaikaishallituksen toimintaedellytykset ja voimavarat ovat heikot ja se nojaa kansainvälisen yhteisön ja vuonna 2007 perustetun Afrikan unionin AMISOM-rauhanturvaoperaation tukeen. Väliaikaishallitukselle ja rauhanpyrkimyksille on haettu laajempaa tukea vuodesta 2008 lähtien Djiboutin rauhanprosessin kautta, jonka seurauksena Etiopian joukot vetäytyivät maasta tammikuussa 2009. Prosessin päämääränä on ollut luoda kansallinen yhtenäishallitus. Keväällä 2009 uudeksi presidentiksi valittiin maltillista islamistisiipeä edustava Sheikh Sharif Ahmed. Väliaikaishallitus ei ole pystynyt yhdistämään maata poliittisesti tai maantieteellisesti ja sen toimikausi päättyi jo elokuussa 2011 ilman että rauhanprosessin osalta olisi odotettavissa edistystä.

Somalian humanitaarinen tilanne on erittäin huono. Arvioiden mukaan sisällissodan vuosien aikana noin miljoona ihmistä on saanut surmansa. YK:n arvioiden mukaan noin kolme miljoonaa ihmistä Somaliassa tarvitsee humanitaarista apua. Keväällä 2010 Maailman elintarvikeohjelma WFP on joutunut vetäytymään kokonaan eteläisestä Somaliasta. Sisäisten pakolaisten määrä Somaliassa on noin 1,2 miljoonaa.

Somaliassa toimivan Afrikan unionin AMISOM-rauhanturvaoperaation mandaatti jatkuu vuoden 2011 loppuun asti. AMISOM on ollut pitkään alimitoitettu. Afrikan valtionpäämiehet päättivät heinäkuussa lähettää operaatioon 2000 rauhanturvaajaa lisää, jolloin tämän lisäyksen myötä päästäisiin lähelle tavoitevahvuutta 8000 sotilasta. YK:n pääsihteeri on myös tunnustellut mahdollisuutta aloittaa YK:n rauhanturvaoperaatio Somaliassa, mutta YK-operaation perustaminen ei ole tällä hetkellä todennäköistä Somalian huonon turvallisuustilanteen vuoksi. Viimeaikaisten tietojen mukaan myönteistä kehitystä on, että YK aikoo avata uudelleen osan toimistostaan Mogadishussa.

Kansainvälisen yhteisön toimet Somalian tilanteen vakauttamiseksi

EU noudattaa Somalian vakauttamisessa kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa poliittisiin keinoihin on yhdistetty kriisinhallinta, mittava kehitysyhteistyö ja humanitaarinen apu. EU painottaa, että Somalian turvallisuusrakenteiden kehittämisessä tulee alusta alkaen huomioida Somalian väliaikaishallituksen omistajuus ja laajempi poliittinen prosessi, erityisesti Djiboutin rauhansopimuksen toimeenpano.

Kriisinhallinnassa EU tukee Afrikan unionin AMISOM-operaatiota Afrikan rauhanrahastosta. Kehitysyhteistyössä Euroopan komissio ja jäsenvaltiot ovat sitoutuneet tukemaan Somaliaa 215 miljoonalla eurolla vuosina 2008 - 2013. Kehitysyhteistyön painopisteinä ovat hyvä hallinto, koulutus ja maaseudun kehittäminen. EU korostaa alueellisten ponnistelujen tukemista merirosvouden torjunnassa ja oikeusjärjestelmien kehittämisessä. EU tukee Somalian turvallisuussektorin uudistuksia YK:n kehitysohjelman UNDP:n oikeusvaltiohankkeen kautta, joka sisältää mm. poliisikoulutusta Puntmaassa. EU tukee myös oikeuslaitoksia alueella YK:n huumeiden ja rikollisuuden torjunnasta vastaavan järjestön UNODC:n kautta erityisesti Keniassa ja Seychelleillä. EU on lisäksi valmistautunut tukemaan alueellisen merivalvonnan kehittämistä. EU:n humanitaarista apua on suunnattu Somalialle noin 45 miljoonaa euroa vuonna 2009.

Alueen oikeusjärjestelmien tukemiseksi myös YK:n alainen merirosvoutta vastustava kansainvälinen kontaktiryhmä on vuoden 2010 alussa perustanut kansainvälisen rahaston, joka tukee mm. Somalian ja Seychellien oikeusjärjestelmien kehittämistä.

AMISOMin mandaattiin kuuluu lisäksi Somalian turvallisuussektorin kehittäminen, mutta resurssipulan takia se ei ole onnistunut tavoitteissaan. Ranska aloitti keväällä 2009 Somalian turvallisuusjoukkojen tukemisen Djiboutissa kouluttamalla yhteensä 1000 henkilöä. Atalanta-operaation lisäksi EU päätti 25.1.2010 perustaa sotilaallisen EUTM Somalia -operaation (European Union Training Mission) Somalian turvallisuusjoukkojen kouluttamiseksi Ugandassa. Tavoitteena on kouluttaa 2000 somalialaista sotilasta noin vuoden kuluessa. Koulutus alkoi toukokuussa 2010. EUTM Somalia-operaatio tukee Afrikan unionin ja Ugandan jo aloittamaa koulutusta Ugandassa. Operaatiossa tehdään yhteistyötä myös YK:n ja Yhdysvaltojen kanssa. Suomi osallistuu EUTM Somalia -koulutusoperaatioon neljällä kouluttajalla, jotka toimivat koulutusleirillä Bihangassa. Eräs keskeisimmistä kysymyksistä on koulutettavien joukkojen seuranta ja ohjaus sen jälkeen, kun ne ovat palanneet Somaliaan sekä heidän palkanmaksuaan koskevat kestävä järjestelyt.

Suomen tukitoimet

Atalanta-operaatioon osallistuminen tukee Suomen kokonaisvaltaista lähestymistapaa Somalian vakauttamiseksi. Suomen kehityspoliittisen ohjelman sekä Afrikka-strategian yhteisenä tavoitteena on Suomen kontribuution lisääminen Somaliaan liittyvissä rauhan ja kehityksen kysymyksissä. Keskeistä tässä on ollut kansanedustaja Pekka Haaviston toiminta ulkoasiainministeri Alexander Stubbin erityisedustajana Afrikan sarven asioissa vuodesta 2009 alkaen. Suomi on pyrkinyt tukemaan Somalian rauhanprosessia välitystoiminnalla sekä viimeisimpänä rahoittamalla elokuussa 2010 YK:n kehitysohjelman UNDP:n Somalia-työpajan, jossa kriisin eri osapuolet keskustelivat maan tulevaisuudesta. Suomi osallistuu lisäksi aktiivisesti Somalian kansainvälisen kontaktiryhmään, jonka seuraava kokous järjestetään syyskuun lopulla YK:n johdolla.

Suomen tuki Somalialle on ollut pääasiassa humanitaarista apua ja kansalaisjärjestöille kanavoitua tukea. Vuonna 2009 humanitaarista apua kanavoitiin Afrikan sarven ohjelmiin ja

suoraan Somalialle yhteensä 6,2 miljoonaa euroa ja kansalaisjärjestöjen työtä tuettiin yhteensä 2,5 miljoonalla eurolla. Suomi osallistuu Somalian vakauttamiseen ja jälleenrakentamiseen myös kehitysyhteistyön keinoin. Suomi tukee UNICEFin kautta Somalimaan vesihuolto- ja sanitaatiohanketta yhteensä 2 miljoonalla eurolla vuosina 2010–2012. Suomi on tukenut myös Afrikan Sarven alueellisen järjestön IGAD:in kriisinhallintakapasiteetin vahvistamista sekä Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön IOM:n kanssa toteutettua pilottihanketta, jossa Suomen somalidiasporan terveydenhuollon ammattilaiset ovat kehittäneet Somalimaan ja Puntmaan terveydenhuoltohenkilöstön osaamista.

Oikeudelliset kysymykset

Eduskunnalle on annettu 3.9.2010 hallituksen esitys, joka sisältää ehdotuksen laiksi Euroopan unionin sotilaallisen kriisinhallintaoperaation EUNAVFOR Atalantan yhteydessä merirosvoudesta tai aseellisesta ryöstöstä epäiltyä koskevan rikosasian käsittelystä (HE117/2010 vp), ns. siirtomenettelylaki. Laissa säädettäisiin kansallisesta menettelystä tilanteessa, jossa Atalanta-operaatioon osallistuva suomalainen alus on ottanut kiinni merirosvouteen tai aseelliseen ryöstöön merellä syylliseksi epäiltyjä tai jossa muuten tulee Suomen päätettäväksi haluaako Suomi käyttää toimivaltaa asiassa.

Atalanta-operaatiossa merirosvojen kiinniotto, pidättäminen, siirto oikeudenkäyntiin tai vapauttaminen ovat operaatiokomentajan vastuulla. Tämä on johdettavissa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmiin pohjautuvasta operaation mandaatista ja neuvoston yhteisen toiminnan 2 artiklan e kohdasta. Kun operaatio ottaa kiinni merirosvouksesta epäiltyjä, siirto oikeudenkäyntiä varten on mahdollista yhteisen toiminnan 12 artiklan mukaisesti kiinnioton tehneen aluksen lippuvaltioon. Jos lippuvaltio ei halua tai voi ottaa pidätettyjä tuomittaviksi, niin seuraavana vaihtoehtona on siirto muuhun EU-jäsenmaahan, tai kolmanteen valtioon, joka osallistuu operaatioon tai jonka kanssa EU on tehnyt sopimuksen siirtämisen ehdoista.

EU:n lähtökohtana on, että kiinniotetut merirosvot siirretään oikeudenkäyntiä varten niihin alueella oleviin maihin, joiden kanssa EU on tehnyt siirtosopimuksen. EU on tähän mennessä tehnyt sopimukset merirosvojen siirrosta oikeudenkäyntiä varten Kenian ja Seychellien kanssa, joista merkittävämpi on ollut Kenian kanssa tehty sopimus. Kenia irtisanoi sopimuksen 7.4.2010 päättyväksi kuuden kuukauden kuluttua. Kenia on kuitenkin ilmoittanut, että se jatkaa tapauskohtaista harkintaa käyttäen merirosvoudesta epäiltyjen vastaanottamista sopimuksen ehtojen mukaisesti.

EU:n ja Kenian sopimuksen allekirjoituspäätöksen yhteydessä vuonna 2009 Suomi antoi neuvoston pöytäkirjaan lausuman, jonka mukaan Suomi ei voisi siirtää EU:n ja Kenian kirjeenvaihdon nojalla henkilöitä Keniaan, ellei tämä anna kahdenvälisesti riittäviä oikeudellisia takeita siitä, että siirretyille henkilöille ei määrätä kuolemanrangaistusta. Kyseinen yksipuolinen julistus jouduttiin antamaan, koska Kenian lainsäädäntö mahdollistaa kuolemanrangaistukseen tuomitsemisen ja EU:n ja Kenian välinen siirtämisen ehtoja koskeva sopimus sisältää ainoastaan kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevan kiellon. Tässä on otettu huomioon perustuslain 9 §:n 4 momentti, jossa kielletään karkottamasta, luovuttamasta tai palauttamasta ulkomaalaista henkilöä, jos häntä sen vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Merirosvouden rikosnimikkeellä tehdystä rikoksesta ei kuitenkaan voi Kenian lainsäädännön mukaan tuomita kuolemanrangaistusta. Kenia ei ole myöskään pannut täytäntöön kuolemantuomioita vuoden 1987 jälkeen.

EU on pyrkinyt aloittamaan neuvottelut uusista siirtosopimuksista mm. Etelä-Afrikan, Mauritiuksen, Mosambikin ja Tansanian kanssa. Lisäksi sekä EU:n tasolla, YK:ssa ja muissa kansainvälisissä yhteyksissä on keskusteltu mm. mahdollisuudesta perustaa erityinen merirosvousrikoksia käsittelevä jaosto jonkin alueella sijaitsevan valtion tuomioistuinlaitoksen yhteyteen. YK:n pääsihteeri on valmistellut YK:n turvallisuusneuvoston pyynnöstä heinäkuussa 2010 raportin (S/2010/394), jossa esitellään vaihtoehtoja merirosvojen syyttämiseksi ja vangitsemiseksi.

Tähän mennessä Atalantan puitteissa on otettu kiinni noin 100 merirosvoa, joista 75 on siirretty Keniaan, 11 Seychelleille ja kaksi Espanjaan ja loput on vapautettu. Jäsenvaltioista Espanjaan siirrettiin kaksi merirosvoudesta pidätettyä tilanteessa, jossa hyökkäys kohdistui espanjalaiseen siviilialukseen. EU:n jäsenvaltioihin ei ole Atalanta-operaation puitteissa siirretty yhtään merirosvoa yksinomaan sen perusteella, että kyseisen jäsenvaltion sota-alus olisi ollut ottamassa kiinni merirosvoja. Aina ei merirosvoudesta epäiltyjä ole siirretty syytetoimenpiteitä varten, vaan joissakin tapauksissa kiinniotetut epäillyt on riisuttu aseista, palautettu Somalian rannikolle ja jouduttu päästämään vapaaksi esimerkiksi tarvittavan näytön puutteen vuoksi.

Lakiesityksessä menettelyksi on esitetty, että jos Atalanta-operaatioon osallistuva suomalainen alus ottaisi kiinni merirosvoudesta epäiltyjä, siirtopyyntö osoitettaisiin keskusrikospoliisille, joka toimittaisi aineiston valtakunnansyyttäjänviraston arviointia varten. Saatuaan valtakunnansyyttäjän kannan keskusrikospoliisi ilmoittaisi päätöksen mahdollisesta Suomen toimivallan käytöstä. Jos esitutkinta päätettäisiin aloittaa, rikoksen käsittelystä olisi voimassa mitä esitutkintalaissa ja muualla laissa säädetään. Edellytyksenä esitutkinnan aloittamiselle olisi, että rikoksella tulisi olla jokin liittymä Suomeen, kuten se, että rikos on kohdistunut suomalaiseen alukseen tai Suomen kansalaiseen. Tarkoituksenmukaista ei olisi, että Suomi ottaisi käsiteltäväksi sellaiset rikokset, joilla ei ole mitään liittymäkohtaa Suomeen.

Jos Suomi päättää osallistumisesta Atalanta-operaatioon omalla aluksella, Suomi ilmoittaisi EU:lle osallistumispäätöksensä yhteydessä, ettei Suomen lipun alla purjehtivalla aluksella kiinniotettuina olevia epäiltyjä voida siirtää valtioon, jonka lainsäädäntö mahdollistaa kuolemanrangaistuksen, ellei yksittäisessä tapauksessa saada riittäviä takeita siitä, ettei siirrettäväksi aiottuja henkilöitä tuomita.

Riskiarvio ja voimankäytösäännöt

Yleinen riski Atalanta-operaatiota kohtaan luokitellaan keskitasoiseksi. Somalian sisäinen ja kansainvälinen tilanne, terrorismi ja järjestäytynyt rikollisuus muodostavat vähäisen riskin itse operaatiolle. Merirosvojen toimintaa arvioitaessa riskitaso operaatiota kohtaan on keskitasoa ja kauppalaivoja vastaan korkea. Alueen satamissa riskitaso vaihtelee tiettyjen Somalian satamien (Mogadishu, Kismayo, Marka) korkeasta vähäiseen. Viitteitä siitä, että partiointitehtävissä olevia aluksia vastaan pyrittäisiin kohdistamaan hyökkäyksiä, ei ole.

Atalanta-operaation voimankäytösääntöjen mukainen toiminta on mahdollista aavan meren lisäksi Somalian, Kenian ja Seychellien vesillä. EUNAVFORilla on oikeus käyttää voimaa estääkseen sen toiminnan häirinnän, suojatakseen omaisuuttaan sekä estääkseen kiinniotettujen pakenemisen. Epäilty merirosvoalus voidaan myös pysäyttää alusta vahingoittavalla voimankäytöllä. Tämä edellyttää kuitenkin joukkojen komentajan lupaa. Äärimmäisenä keinona myös kuolettavaa voimaa voidaan käyttää merirosvojen hyökkäysten estämiseksi. Toiminnassa otetaan kuitenkin huomioon voimankäytön välttämättömyysperiaate, voimankäytön minimoinnin periaate ja suhteellisuusperiaate. Lisäksi voimaa voidaan kaikissa tilanteissa käyttää hätävarjeluksi.

Atalanta-operaatiolle on annettu oikeus merirosvoudesta ja aseellisesta ryöstöstä epäiltyjen henkilöiden kiinniottamiseen ja merirosvouksessa apuna käytetyn kaluston haltuunottoon YK:n turvallisuusneuvoston sitovissa päätöslauselemissa sekä yhteisellä toiminnalla siten kuin se on myöhemmin muutettuna EU:n neuvoston päätöksillä.

Atalanta-operaatiossa on annettu voimankäyttösääntöjen perusteella yksityiskohtaisempia ohjeita menettelyistä epäiltyjä kiinni otettaessa sekä kiinniotettujen henkilöiden oikeuksista kiinnioton aikana. Menettelyt epäiltyjen siirtämisen osalta on myös ohjeistettu yksityiskohtaisesti.

Neuvosto on valtuuttanut poliittisten ja turvallisuusasioiden komitean tekemään asiaankuuluvat päätökset, mukaan lukien voimankäyttövaltuuksia koskevat muutokset, perussopimuksen 38 artiklan mukaisesti.

Suomen osallistuminen

Suomi päätti 5.12.2009 osallistumisesta Atalanta-operaatioon sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaisesti enintään kymmenellä henkilöllä. Tällä hetkellä yksi upseeri toimii operaatioesikunnassa Northwoodissa. Aikaisemmin operaatiossa on toiminut myös oikeudellinen asiantuntija operaatioesikunnassa ja yksi upseeri alueella olevalla johtoaluksella.

Suomen tavoitteena on vahvistaa EU:n globaalia roolia kansainvälisessä politiikassa sekä EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa osallistumalla myös yhteiseen kriisinhallintatoimintaan. Suomi tukee EU:n aktiivisia toimia Somalian tilanteeseen liittyen. Suomi on aktiivisesti tukenut EU:n merellisen kyvyn kehittämistä. Atalanta on EU:n ensimmäinen merellinen kriisinhallintaoperaatio ja se tarjoaisi Suomelle myös kokemusta tämän tyyppisestä kriisinhallinnasta. Operaatio vahvistaa kansainvälistä yhteistoimintaa, sillä alueella toimivat EU, Nato ja monet yksittäiset maat. Suomella on operaatioon soveltuvia voimavaroja, joilla on korkea monikansallinen yhteistoimintakyky. Merirosvous on saanut yhä enemmän järjestäytyneen rikollisuuden muotoja, ja merirosvot ovat ulottaneet hyökkäyksiä yhä kauemmaksi Intian valtamerelle. Tällä on vaikutuksia kansainväliseen kauppaan ja myös muita kielteisiä turvallisuuspoliittisia vaikutuksia.

Suomen on tarkoitus osallistua operaatioon miinalaiva Pohjanmaalla ja alustarkastusosastolla. Kokonaisvahvuus olisi noin 120 sotilasta mukaanlukien jo operaatiossa palvelevat. Osallistumisen kesto voisi olla neljästä viiteen kuukautta, josta operaatioalueella toimittaisiin lähtökohtaisesti noin kolme kuukautta ajalla 1.2. - 30.4.2011. Alus voi toimia koko operaatioalueella. Myöhemmin tulisi arvioida mahdollisuuksia osallistua myös muihin rotaatiovuoroihin.

Sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaan päätöksen Suomen osallistumisesta tekee tasavallan presidentti valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Ennen ratkaisuehdotusta valtioneuvoston on kuultava eduskuntaa lain 3 §:n 1 momentin mukaisesti.

Kustannukset

Suunnitellut kustannukset merivoimien alusyksikön lähettämisestä Atalanta-operaatioon vuonna 2011 ovat 6 125 000 euroa ulkoasiainministeriön pääluokassa ja 4 450 000 euroa puolustusministeriön pääluokassa. Määrärahalta katetaan noin 120 sotilaan osallistuminen operaatioon.

Alusyksiköllä osallistumisen lisäksi Atalanta-operaatioon aikaisemman osallistumispäätöksen mukaan esikuntatehtäviin lähetettävien noin viiden henkilön vahvuisen operaation ylläpitomenot vuonna 2011 ovat ulkoasianministeriön pääluokassa 633 000 euroa ja puolustusministeriön pääluokassa 150 000 euroa.

Tämän lisäksi vuodelle 2011 Atalanta-operaatioon lähetettävien henkilöiden rotaatiokoulutuksen kustannukset ovat arviolta 250 000 euroa ulkoasiainministeriön pääluokassa (momentti 24.10.20 Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot käyttösuunnitelmakohdassa 05. Yhteiset menot).

Yhteensä Atalanta-operaation arvioidut kustannukset vuodelle 2011 ovat 11,608 miljoonaa euroa (mukaan lukien rotaatiokoulutuksen kustannukset).

Edellä esitetyn lisäksi kustannusarvio vuoden 2010 osalta on tarkentunut. Valtion vuoden 2010 IV lisätalousarviossa tullaan esittämään momentin 24.10.20 Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot käyttösuunnitelmakohdalle 05. Yhteiset menot 600 000 euroa osallistumisesta aiheutuviin rekrytointi- ja koulutuskustannuksiin. Kustannukset katetaan momentin käyttösuunnitelmakohdalla 09. Varalla käynnissä olevien operaatioiden lisämenoihin ja niiden jatkamiseen, mahdollisiin uusiin kriisinhallintaoperaatioihin sekä muihin kriisinhallintamenoihin. Jos alus lähtee operaatioon vuoden 2011 tammikuussa, aluksen henkilökunta rekrytoidaan ja koulutetaan vuoden 2010 lopussa.